

LISÄTIETOJA

Osaamispääoman on-line-hankkeen sivut / Helsingin seudun ennakointiverkko on osoitteessa www.hel.fi/ennakointi

Samasta osoitteesta on saatavilla hyödyntämistä varten Delfoi-tutkimuksen perusmateriaali:

- haastattelulomakkeet
- haastattelukierrosten yhteenvetoraportit
- tutkimusraportti
- yhteenvetoesitys
- esittelykalvot.

Osaamispääoman on-line -hanke

Helsingin kaupunki
OPETUSVIRASTO
Ammatti- ja aikuiskoulutuslinja
Hämeentie 11 A
PL 3000
00099 Helsingin kaupunki

Tuija Kirveskari, puheenjohtaja

Helsingin opetusvirasto
tuija.kirveskari@edu.hel.fi
Puh. 09-3108 600

Sinikka Mikola, projektipäällikkö

Helsingin opetusvirasto
sinikka.mikola@edu.hel.fi
Puh. 09-310 86856 /
050-361 6113

Minna Salorinne, suunnittelija

Helsingin opetusvirasto
minna.salorinne@hel.fi
Puh. 09 – 1691

Yrjö Myllylä, Delfoi-asiantuntija

c/o Oy Aluekehitys RD
ymy@saunalahti.fi
Puh. 0500-450 578.

HKI

ESR

Helsingin kaupunki, Opetusvirasto

PALVELU- JA IHMISSUHDETAITONEN HELSINKI 2015

Yrjö Myllylä
Helmikuu 2002

www.hel.fi/ennakointi

Tausta ja tavoite

Osa Osaamispääoman on-line –hanketta
Koulutustarpeiden ennakoinnin Delfoi-tutkimus on ollut osa Osaamispääoman on-line - ESR-hanketta. Hanketta on hallinnoinut Helsingin kaupungin opetusviraston ammatti- ja aikuiskoulutuslinja. Hanke on alkanut syksyllä 2000 ja päättynyt joulukuussa 2002.

Delfoi-tutkimuksen päätavoite on ollut tuottaa tietoa Helsingin kaupungin järjestämän tutkintoon johtavan *ammattillisen perus- ja aikuiskoulutuksen* (2. asteen) koulutus- ja opintoalojen aloituspaikkamääristä vuonna 2015 verrattuna nykytilanteeseen. Tutkimuksen maantieteellisenä kohdealueajauksena on ollut Helsingin kaupunki.

Koulutustarpeiden ennakointi Delfoi-menetelmällä

Ennakoinnissa mm. EU-komission määritelmän mukaan keskeistä on osallistumisen ja verkostoitumisen edistäminen. Tutkimus on toteutettu tulevaisuuden tutkimuksen Delfoi-menetelmää soveltaen, jolla näitä päämääriä voi hyvin edistää. Tutkimukselle asetetuista tavoitteista on johdettu tutkimuksen pääteemat, joiden pohjalta on luotu haastattelumakkeet Delfoi-paneelin haastattelukierroksia varten. Tutkimuksen teemat ja valittu ”tulevaisuuden tekemisen ja mahdollisuuksiin tarttuva” tulevaisuuden tutkimuksen näkökulma ovat vaikuttaneet Delfoi-paneelin valintaan.

Delfoi-paneeliin pyrittiin valitsemaan edustajat siten, että siinä on ”ammattillisesta perus- ja aikuiskoulutuksesta käytävään keskusteluun vaikuttavat todelliset vaikuttajat”. Paneeliin osallistui yhteensä noin 50 eri henkilöä. Työelämän eri toimialojen asiantuntemus oli toteutuneen paneelin vahvuus. Tulokset heijastavat siten melko hyvin juuri Helsingin työelämän tarpeita.

DELFOI-TUTKIMUKSEN PÄÄTEEMAT

I VISIO TOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ
Millainen on Helsingin tulevaisuuden kuva 2015?

1. Väestö
2. Megatrendit / työelämän muutostrendit
3. Klusterit ja toimialat

II VISIO KOULUTUSTARPEISTA
Mitkä ovat käytännön toimenpiteet tulevaisuuden kuvan toteuttamiseksi / osaamistarpeiden tyydyttämiseksi?

1. Aloituspaikat
2. Yhteistyö koulutusalojen välillä ja uudet koulutusalat
3. Työelämäyhteistyö

III VAPAAMUOTOISET KOMMENTIT
JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET
Muut esille tulevat ideat ja kehityshankkeiden ideointi

Delfoi-tutkimuksessa pääteemojen kiteyttäminen rajalliseen määrään palvelee hyvin vuorovaikutteisuuteen pyrkivää tutkimusprosessia.

Visio 2015

Visio Helsingin toimintaympäristöstä

Helsingin väkiluku on kasvanut nykyisestä jonkin verran. Työssäkäyvien määrä Helsingin väestöstä ei ole kasvanut samassa suhteessa kuin väkiluku. Työpaikkojen määrä on lisääntynyt jonkin verran. Uusia työpaikkoja on avautunut mm. palvelualoille. Helsingin työpaikkoihin tullaan enemmän lähikunnista kuin nykyisin, mikä on mahdollista kehittyneiden joukkoliikennejärjestelmien vuoksi. Helsingin elinkeinoelämä on verkostoitunut, suurten ja pienten yritysten välinen yhteistyö on keskeistä, samoin myös julkisen sektorin ja yritysten välinen yhteistyö mm. terveys- ja sosiaalipalveluissa. Ns. tilaaja-tuottaja – suhteet ovat selkiytyneet nykyisestä. Koulutus on kyennyt ennakoidaan muutokset ja kouluttanut väkeä työvoimapoistumiin ja uusille kasvaville aloille. Tämä on ollut mahdollista mm. tiivistyneen koulutuksen työelämäyhteistyön ja virinneen ennakoitukulttuurin vuoksi.

Tutkimuksen johtopäätöksiä

Aloituspaikkoja on lisättävä ammatillisessa koulutuksessa hieman ja suunnattava niitä erityisesti palvelualoille ja mm. sosiaali- ja terveysaloille. Aikuiskoulutuksen osuutta on kasvatettava hieman. Maahanmuuttajien koulutussiasiaan on kiinnitettävä huomiota, koska maahanmuuttajat ovat kasvava työvoimaresurssi: kieli- ja kulttuurikoulutus, tutkintojen tunnistettavuus ja muuntokoulutus keskeistä. Tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan on erityisesti tiivistettävä yhteyksiä kaupan- ja hallinnon koulutusalaan.

Ihmissuhdetaidot ja tietotekniikka nostettava itsenäisiksi oppiaineiksi (vrt. suomen kieli, matematiikka), joita kaikki koulutus- ja opintoalat voivat hyödyntää. Lisää johtopäätöksiä ja tarkempia jatkotoimenpidesuosituksia uusien opintoalojen kehittämiseksi ja oppilaiden ja opettajien työelämäyhteistyön kehittämiseksi löytyy tutkimuksen loppuraportista.

Jatkotoimenpidesuosituksia

Jatkotutkimukset opetusvirastossa

- Aloituspaikkakysymyksen tarkentaminen
- Aikuiskoulutuksen lisääntymistarpeen vaikutukset nykyisiin opetuskäytäntöihin
- Maahanmuuttajien tutkintojen tunnistettavuustutkimus (muuntokoulutus)
- Ihmissuhdetaidot oppiaineen perustamisen tarveselvitys
- Tietotekniikka oppiaineen perustamisen tarveselvitys.

Jatkotutkimukset panelistien / työelämän muissa organisaatioissa

- Ennakoiva työvoimaresurssien hallinta

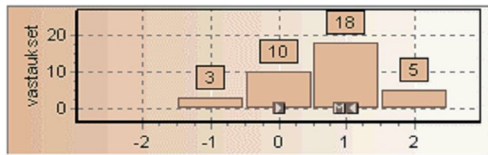
Hankkeissa kehitettyjen tuotteiden hyödyntäminen jatkotutkimuksissa

- On-line ohjelmiston – Delfoi-tutkimuksen ja seminaarityöskentelyn yhdistelmäsovellusten hyödyntäminen.
- Pysyvän ennakoitupalvelun / yksikön / verkoston kehittäminen opetusviraston yhteyteen. Vetäjän rooli keskeinen.

VISIO KOULUTUSTARPEISTA

Aloituspaikat

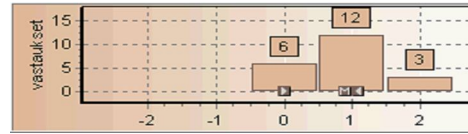
Paneelin mukaan aloituspaikkoja on lisättävä hieman 2-asteen ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakoulutasolla. Aloituspaikkojen lukumäärä on säilytetävä paneelin mukaan ennallaan yliopistotasolla. Aloituspaikkojen osuus vuonna 2015 Helsingin kaupungin ja muiden koulutuksen järjestäjien välillä säilyy nykyisellään, vaikka aloituspaikkojen kokonaismäärää tulisi lisätä. Helsingin kaupungin järjestämässä koulutuksessa voi syntyä yksityisluontoisia palveluja lisää (esimerkiksi ennakkoinnin palvelu).

(-2 vähennettävä tuntuvasti, -1 vähennettävä hieman, 0 säilytettävä ennallaan, 1 lisättävä hieman, 2 lisättävä tuntuvasti)

Aloituspaikkojen lisästarve Helsingin kaupungin järjestämässä tutkintoon johtavassa ammatillisessa perus- ja aikuiskoulutuksessa Delfoi-paneelin 2. haastattelukierroksen mukaan (luvut mainintojen määriä).

Painopiste siirtyy tulevaisuudessa jossain määrin nykyistä enemmän palvelualoilta ja aikuiskoulutukseen (täydennyskoulutus ja tutkinnon vaihtaminen keskeistä). Aloituspaikkakysymysten paneeli-vastauksia käytetään keskustelun pohjana tarkempia aloituspaikka-selvityksiä suunniteltaessa (tuloja ei voi soveltaa suoraan).

(-2 vähennettävä tuntuvasti, -1 vähennettävä hieman, 0 säilytettävä ennallaan, 1 lisättävä hieman, 2 lisättävä tuntuvasti)

Panelistien arvio sosiaali- ja terveysalan aloituspaikkatarpeesta (aikuiset) vuonna 2015 verrattuna nykytilanteeseen (Delfoi-paneelin 2. haastattelukierros, luvut mainintojen määriä).

Läpäisyosuuksien nostaminen

Aloituspaikkojen määrän lisäksi huomio on kiinnitettävä tutkinnon suorittaneiden määrään. Paneelin mukaan kuusi tärkeintä keinoa läpäisyosuuksien nostamiseksi on kuvattuna alla olevassa taulukossa:

Koulutuksen läpäisyosuuksien nostamisen keskeisimmät keinot Delfoi-paneelin mukaan ovat:

1. Aloittamalla jo peruskoulussa yhteistyö ammatillisen koulutuksen ja työelämän kanssa,
2. Opettajien henkilökohtaiseen soveltuvuuteen huomiota kiinnittämällä (kyky motivoida ja innostaa oppilaita),
3. Oppilaanohjausta tehostamalla,
4. Työssäoppimista edelleen lisäämällä,
5. Ammatinvalinnan ohjausta tehostamalla ennen opiskelun aloittamista,
6. Oppisopimus+perinteisen koulutuksen joustavalla yhdistelmällä.

Yhteistyö

Yhteistyö eri koulutusalojen välillä, uudet koulutusalat

Ihmissuhdetaidot ja tietotekniikka ovat paneelin mukaan kaksi tärkeintä kehitettävää uutta oppiainetta. Näitä tulisi kehittää niin, että kaikki koulutusalat voivat hyödyntää (vrt. esim. suomen kielen tai matematiikan opetus).

Tekniikka- ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalojen tulee tiivistää suhteita kauppan ja hallinnon koulutusalaan mm. asiakaspalvelun, taloudellisen ajattelun ja yrittäjyyden tärkeyden korostuessa tulevaisuudessa.

Uusien koulutusalojen ideointi 1. haastattelukierroksen ja testaaminen 2. kierroksella tuotti tuloksena, että mm. seuraavien uusien koulutusalojen perustamista tulisi arvioida tarkemmin: sosiaali- ja terveysalan yrittäjä, asiakaspalvelu, sähköinen viestintä ja palvelu, kiinteistön huolto / koti-hoito, tietotekniikka- ja looginen päättelykyky, hyvinvointitekniikka, sosiaali- ja terveysalan palveluneuvoja, palvelualan kokonaisvaltainen hallinta, kauneus- ja hyvinvointipalvelut sekä tulevaisuuden tutkimus / soveltaminen. Myös logistiikan ja biotekniikan opintoalat ovat paneelin tulosten perusteella tärkeimpien tulevaisuuden uusien opintoalojen joukossa.

Maahanmuuttajien koulutusta on paneelin mukaan kehitettävä. Keskeistä on mm. kielitaito – ja suomalaisen työelämäkulttuurin opettaminen. Maahanmuuttajien muuntokoulutusta on kehitettävä ja lisättävä. Monikulttuurikoulutus on tärkeää suomalaisille tulevaisuudessa.

Työelämäyhteistyö

Avain koulutuksen kehittämiseen on työelämäyhteistyön kehittäminen. Paneelin priorisoimat tärkeimmät työelämän ja oppilaitosten yhteistyömallit ovat alla olevassa taulukossa.

Paneelin mukaan tärkeimmät työelämäyhteistyön muodot ovat:

1. Työssäoppimisjaksojen tarjoaminen
2. Harjoittelupaikkoja opiskelijoille
3. Toimiminen oppilaitosten neuvotte lukukunnissa ja työryhmissä
4. Työharjoittelu opettajille ja yrityksen henkilöstölle
5. Yritysten henkilöstön käyttäminen opetusresurssina

VISIO TOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ

Väestö

Tilastokeskuksen Altika-ennuste ennustaa Helsingin väkiluvun kasvavan. Väestön lisäys tapahtuu yli 20-vuotiaiden ikäryhmissä. Prosentuaalinen kasvu on suurinta yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä. Delfoi-paneeli arvio on saman suuntaan Altikan arvion mukaan. Paneelin mukaan Helsingin työpaikkamäärä kasvaa vuoteen 2015 mennessä hieman ja muuttoliikkeen ja pendelöinnin merkitys Helsingin työvoimatarpeen tyydyttämisessä korostuu. Väestövisio on yksi tärkeä peruslähtökohta koulutustarvevisiolle.